

**Сідорова
Ірина Сергіївна**

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0002-9212-1701

**Стребкова
Діана Володимирівна**

концертмейстер кафедри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-4602-4617

**Науменко
Ілона Володимирівна**

концертмейстер кафедри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-0817-0736

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Сьогодні педагогічна громадськість схвильована недостатнім духовним розвитком молодого покоління, знеціненням моральних норм, орієнтації на антикультурні цінності. З огляду на таке, останнім часом почалася інтенсивна розробка змісту мистецької освіти та виховання молоді на основі культурних підходів. У цьому контексті особливо важливим є впровадження концепцій мистецької освіти з урахуванням основних напрямів духовного досягнення мистецтва, його впливу на особистісний розвиток студентської молоді. Застосування основних принципів мистецтва передбачає переосмислення сучасних тенденцій освітньої дійсності, впровадження різноманітних продуктивних методів та інноваційно-педагогічних технологій. Це уможливить створення необхідних умов для об'єктивного розуміння творів мистецтва, їхній вплив на емоційну сферу суб'єкта, стимулювання оригінальних проявів художніх вражень, розвиток асоціативних уявлень, формування творчого мислення.

Варто зазначити, що кожного року зміст мистецької освіти поповнюється новими сучасними концепціями і теоретичними розробками ефективної підготовки майбутніх учителів та духовного розвитку учнівської і студентської молоді. А. Болгарський, І. Зязюн, Л. Коваль, О. Кузнецова, Л. Масол, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Тарасенко, О. Щолокова та інші дослідники у своїх наукових розробках висвітлюють інноваційні принципи

мистецької освіти та шляхи їхнього впровадження в навчально-виховний процес освітніх закладів. Їхні дослідження вказують на необхідність орієнтуватися на стрімкі зміни, що відбуваються в соціальній сфері, науці і культурі, стимулюють процес модернізації змісту мистецької освіти, різних напрямів виховання, зокрема, художньо-естетичного розвитку студентської та учнівської молоді у багатьох східних і західних країнах.

Можна виокремити два напрями, за якими відбувається оновлення змісту мистецької освіти студентів та учнів у різних країнах. Першим напрямом можна вважати удосконалення традиційних навчальних програм освітніх закладів, впровадження нових спецкурсів та дисциплін. Другий напрям передбачає введення в загальноосвітніх закладах нових мистецьких дисциплін, які б уможливили формування творчого мислення учнівської та студентської молоді.

Так, наприклад, французькі педагоги приділяють значну увагу проблемам художньо-естетичного виховання, котре розглядається як засіб гармонізації духовного і практичного життя молодого покоління та необхідною умовою всебічного розвитку особистості. Нові форми і засоби художньо-естетичного виховання повинні, з одного боку, розширити і поглибити знання учнів з історії і теорії мистецтва, а з другого — розвивати їх здатність до продуктивної художньої творчості [9].

Група німецьких педагогів розробили проєкт нової «цілісної школи». Одне із пріоритетних завдань вони вбачають у тому, щоб школа стала місцем життєвої радості для учнів, а її духовний клімат повинен створювати умови для самореалізації особистості, максимально розвивати творче начало кожного учня. Науковці переконані, що розвиток креативності стимулює і підвищує якість знань у різних сферах. У результаті такого підходу навчально-виховний процес набуває гуманного характеру, полегшує учням особистісний розвиток здібностей за умов зберігання цілісного світогляду у вивченні різних навчальних дисциплін. Таким чином, педагогічна концепція «цілісної школи» дозволяє по-новому осягнути вислів «пізнай себе сам» та його місце в навчально-виховному процесі [2, 25].

У підготовці майбутніх вчителів мистецьких дисциплін потрібно зосередити увагу на розвиткові вмінь створювати умови для творчого розвитку учнів: вивчити особистість, творчі нахили кожного учня, розібратися у психології їхніх здібностей та особливостях художньо-творчого процесу. Тому студентам важливо брати участь в управлінні навчальним процесом освітнього закладу, допомагати у підготовці художньо-естетичного навчального середовища, впроваджувати нові ідеї, неформальні умови навчання та свого дозвілля.

Проблему художньо-естетичної освіти та виховання підростаючого покоління вивчали американські учені. В основі концепції педагога-дослідника Д. Бенкса лежить розуміння ролі культури у формуванні духовності людини та полікультурна освіта. У такий спосіб науковець радить допомогти підростаючим поколінням розвинути міжкультурну компетентність. Він вважає, що тільки література і мистецтво відкривають шляхи до розуміння історії та культури кожного народу, оскільки інтерпретують емоційну сферу його життя [2, 27–28].

Педагоги з Індії шукають можливість поєднання старих і нових форм навчання, використання національного мистецтва, зв'язків національної художньої культури з європейською, наголошуючи про впровадження мистецтва у навчальні плани закладів різного рівня підготовки.

Учені наголошують, що мистецтву повинно належати особливе місце не тільки у спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, а й у загальноосвітніх навчальних та різних спеціальних освітніх закладах.

Тому, проаналізувавши різні підходи до змісту мистецької освіти, можна виокремити основні завдання у підготовці майбутнього вчителя мистецьких дисциплін: можливість бути більш самостійним у своїх творчих задумах та творчій діяльності, приймати неординарні рішення при виконанні творчих завдань, створювати умови для розкриття особистісних якостей учнів. На основі цього можна виділити провідні принципи концепції, яка б була корисною для вітчизняної системи мистецької освіти студентської і учнівської молоді: використання різних видів мистецтва і засобів діяльності; комплексне засвоєння різних видів мистецтва і різних форм художньої діяльності; опора на базові художні знання, сукупність яких створює базу для наступної самоосвіти; забезпечення розвитку художніх потреб для самовиховання.

Традиційні міжпредметні зв'язки малоефективні у формуванні художньої культури учнів. Для навчального процесу корисною стане ідея комплексності мистецтва. Для професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін важливо накопичувати нові якості, в основі яких лежить широкий культурологічний підхід.

У нашій країні також проблеми культури мистецької освіти та художньо-естетичного виховання підростаючого покоління мають важливе значення. Це прослідковується у різних документах, зокрема, у «Національній державній комплексній програмі естетичного виховання» [4]. Особливість Програми полягає в урахуванні національно-культурних традицій, які розвивалися і збагачувалися в Києво-Могилянській академії та інших навчальних закладах, започаткувалися в творчості Г. Сковороди, І. Франка, П. Юркевича, педагогічних

новаціях В. Грінченка, М. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського та інших педагогів. Ця Програма враховує педагогічний досвід кращих учителів, які намагаються виходити з місцевих умов і можливостей самих шкіл, розвивати власну ініціативу. У ній простежуються спроби відродження національно-культурних традицій, положення сучасних концепцій, мистецьку освіту розглядають у загальному процесі навчання.

Якщо розглядати мистецтво як засіб духовного розвитку людини, що формує її індивідуально-естетичні якості, це може надати навчальному процесу можливості стати підґрунтям повноцінного саморозвитку студентської та учнівської молоді. Розгляд різноманітних концепцій дає змогу виділити провідні засади мистецької освіти, а саме: формування духовного світу особистості засобами мистецтва; комплексність мистецької освіти; формування художнього мислення та художніх цінностей; звернення до художніх творів вітчизняного мистецтва у поєднанні зі світовим; орієнтація на творчий розвиток особистості.

На основі узагальнення наведених положень можна виділити три шляхи їх реалізації: використання міжпредметних зв'язків дисциплін художньо-естетичного циклу (формують естетичні поняття, знання й навички, розвивають емоційну свідомість); об'єднання групи мистецтва за принципом переваги одного його виду (викликає зацікавленість, активізує пізнавальну діяльність); інтеграція мистецтв на основі композиційної цілісності (стимулювання нових асоціацій різних відчуттів) [6, 14].

Виявлені шляхи сприяють реалізації дидактично-виховних завдань. Найефективнішим буде використання різних видів мистецтва в навчально-виховному процесі, де кожний доповнює своєю специфічною неповторністю завдяки художній фантазії, асоціативному мисленню. Так межі мистецтва значно розширюються і мають набагато більший вплив на формування духовного світу особистості.

Список використаних джерел:

1. Веремьев А. Эстетическое и художественное воспитание и взаимосвязи. *Искусство и образование*. 2002. № 3. С. 4–10.
2. Джуринский А. Н. Экспериментальные школы Западной Европы и США. *Педагогика*. 2001. № 4. С. 23–30.
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). *Педагогічна газета*. 2002. № 1. С. 3–7.
4. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. Київ, 1994.
5. Рись А. Втілення освітніх інновацій у практику роботи вчителя. *Рідна школа*. 2009. № 7. С. 20–22.
6. Сапожник О. Музично-естетичне виховання старшокласників у системі середніх загальноосвітніх шкіл різного типу. *Рідна школа*. 2001. № 4. С. 12–15.

7. Семашко О. М. Соціологія естетичного виховання як різновид соціології художньої культури. Соціологія культури. Київ, 2002. 113 с.
8. Яцишин Р. Метод проєктів у художньо-естетичному вихованні учнів. *Мистецтво і освіта*. 2009. № 1. С. 11–13.
9. Leotard F. Culture. Les chemins de printemps. Paris, 2001. 20 p.

**Сізова
Нінель Степанівна**

кандидатка мистецтвознавства,
старша викладачка кафедри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-1622-719X

**Білозерська
Ганна Олегівна**

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0002-4626-6205

**Воропаєва
Наталія Олександрівна**

провідна концертмейстер
кафебри вокально-хорової
підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0003-0817-0736

ХОРОВІ МІНІАТЮРИ ПОДІЛЬСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У РЕПЕРТУАРІ МОЛОДІЖНИХ ВОКАЛЬНИХ АНСАМБЛІВ ТА ДИТЯЧИХ ХОРІВ М. ВІННИЦІ

Дослідження регіональної хорової композиторської та виконавської творчості за останні десятиліття набули великої популярності у науковій галузі. Такі наукові розвідки дають змогу не лише систематизувати творчі надбання певного регіону, але і утворити цілісний образ хорової культури України.

Грунтовні дослідження творчості окремих майстрів хорової справи належать В. Чучману, І. Бермес та ін. [2; 7]. Дослідженням хорової творчості Вінниччини на сьогодні займаються Н. Сізова, Л. Семенко [5; 6]. Проте хорова творчість окремих вінницьких композиторів та колективів початку ХХІ століття ще не стала у центрі дослідницького інтересу.

Тому ця стаття має на меті висвітлити не лише творчий доробок таких відомих на Вінниччині композиторів, як Родіон Скалецький, Віталій Газінський,